БЭС ЫЙЫН 18 КҮНЭ—

СОВЕТСКАЙ ЭМП ҮЛЭҺИТИН КҮНЭ

КИҺИ. ДОРУОБУЙАТЫН ХАРЫСТАБЫЛЫГАР

Социалистическай государство — нэһилиэнньэ бүттүүнүн доруобуйатын харыстыыр уонна куруутун тупсарар туһугар кыһамньыны бэйэтигэр ылынар суос-соҕотох государство.

(ССКП Программатыттан.)

Өйүүн биһиги дойдубут эмп үлэһиттэрин күнүн—саамай гуманнай идэ представителлэрин бырааһынньыгын иккис төгүл бэлиэтиир. Бу бырааһынньыгы олохтооһун советскай врачтар, фельдшердэр, сестралар, санитаркалар, фармацевтар, лабораннар норуот доруобуйатын харыстааһын дьыалатыгар улахан үтүөлэрин билиниинэн буолар. Советскай правительство биһиги государствобыт тэриллибит бастакы күннэриттэн ыла киһи аймах обществотыгар аан бастакынан дойду нэһилиэнньэтин босхо квалифицированнай эминэн көмөнү хаччыйбыта. Экономика, наука, культура модун ситиһиилэрэ социалистическай доруобуйа харыстабыла сайдыытыгар бөҕө базаны үөскэппиттэрэ. Советскай Союзка үгүс кутталлаах инфекциялар суох оҥоһулуннулар. Сир шарыгар саамай киэҥник тарҕаммыт ыарыылартан биирдэстэрэ—титириир букатыннаахтык суох оҥоһулунна. Физикаҕа, химияҕа, математикаҕа, электроникаҕа саҥа арыйыылар советскай медицинаны диагностика уонна эмтээһин саҥа билиҥҥи ньымаларынан байыттылар. Советскай дьоннор доруобуйаларын көмүскэлигэр түөрт аҥар мөлүйүөнтэн тахса врачтар, фельдшердэр, сестралар, акушеркалар, о.д.а. бары күүстэрин, билиилэрин биэрэн, үтүө суобастаахтык үлэлии сылдьаллар. Советскай былаас 50 сылларыгар врачтар ахсааннара 20 төгүл кэриҥэ үүннэ. Биһиэхэ сир шарын врачтарын чиэппэрин кэриҥэ, АХШ, Англия, Франция курдук сайдыылаах дойдулары холбуу ылбыттааҕар элбэх врачтар үлэлииллэр.

Советскай былаас сылларыгар биһиги республикабытыгар медицина эмиэ модуннук сайынна. Республикаҕа бардьон бастыҥ ытыктабылын ылбыт РСФСР уонна Саха АССР үтүөлээх врачтара Я.П. Егоров, Д.А. Гурьев, К.Д. Быстрова, о.д.а. курдук бэртээхэй эмчиттэр бааллар.

Биһиги оройуоммутугар А.С. Саввинова, Е.П. Степанова, С.Н. Степанова, Ф.Н. Васильева, Т.С. Долгунова, о.д.а. доруобуйа харыстабылыгар өр сылларга эҥкилэ суох үлэлииллэр.

Ол эрээри оройуон эмин тэрилтэлэрин үлэлэригэр өссө да боччумнаах итэҕэстэр бааллар. Эмтиир учреждениелар материальнай-техническэй базалара олус дьаданы, эмчит-кадрдар тиийбэттэр. Санитарнай-чэбдигирдэр, профилактическай үлэ мөлтөхтүк ыытыллар.

Ити итэҕэстэри туоратыы, эмтээһин хаачыстыбатын тупсарыы—барыбыт соруга.

Эмп үлэһиттэрин уонна общественность күүстэрин түмэн, оройуон нэһилиэнньэтэ ыалдьыбакка-сүппэккэ, дьоллоохтук олорорун уонна үлэлиирин ситиһиэҕиҥ!

Бырааһынньыгынан, күндү табаарыстар, дьон доруобуйатын харыстааччылар!

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП өлөөннөөҕү райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы советын органа

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 11 сыла
№ 48 (1021)
Бэс ыйын
16
күнэ
БЭЭТИНСЭ
1967 сыл
Сыаната 1 харчы

КҮНҮ КӨРСӨ

Куорат асфальт таастаах проспегынан Новокузнецскайдааҕы медицинскэй училищены бүтэрбиттэр хааман долгуйан иһэллэр. Илиилэригэр туншут ыыннаах сибэккилэрэ киһи аймах үтүөҕэ дьулуйар үрдүк аналын символа буоланнар ааастаан толбоннура оонньууллар. Эчи ыраастарын, намчыларын. Киниилэри кыргыттар сүрэхтиин бүтэйдии нүөлүйэн түөстэригэр сыһыары туталлар.

Галя Сидельникова, Оля Бирюкова, Нина Никотина кэккэлэһэ хаамсан иһэллэр.

—Да-а, Саха сирэ, хайдах көрсөҕүн биһигини,—Оля Нинаны көрөөт симиктик саҥарда,

—Хабараан тымныы онно сатыылыыр диилляр,—Нина дьүөгэтэ санаатын таба таайбытыттан буоллаҕа аһаҕастык эттэ.

—Олоруохпут, көрүөхпүт,—Галя көхсүгэр сөҥөрбүт санаатын дьүөгэлэригэр биллэрдэ.

Аҕыйах бириэмэлээх сынньалаҥ биллибэккэ дайан ааста. Доҕоттордуун арахсар тиһэх чаас уйан сүрэҕи хаарыйбахтаан бу тиийэн кэллэ. Тапталлаах баараҕай хатыҥнара ыраах уһун айаҥна атааран, тэлибирэс сэбирдэхтэринэн далбаатана нухарыйар. Салгын модун лайнера көҕөрөр салгыны көҥү дайбаан, Якутскай куорат дьоллоох состуойугар түһэрдэ.

—Лена улуу да өрүс эбит. Кытыллара, кырдаллара тугун кэрэтэй,—кыргыттар уйан дууһаларыгар күүппэтэх үтүөкэн көстүүлэрэ нүөлүйэн киирдилэр. Якутскай күөҕүнэн, кырдьыбат эдэр сааһынан сиспийэр парката. Манна тоҕуоруспуттар Советскай сир ийэ араас муҥнуктарын көрдөөх ыччатта-

ра. Бу барыта саҥа үөрэҕи бүтэрэн, билбэт сирдэригэр кэлбит ыччаттары сүргэлэрин көтөхпүтэ, айымньылаах үлэҕэ угуйбута.

Өлөөн. Үһүөн тутуспутунан түһээн түүлляригэр баттаппатах сирдэригэр кэлбиттэрэ. Таба таҥаһы бойбоччу таҥныбыт оҕолору, дьоннору көрүөхпүт дии санаабыттара. Өлөөн киниилэри сырдык ыралаах санааларынан угуттуур күнүһүн үөһэнэн эргийэр аламай күнүнэн, үүт-тураан үрүҥ түүнүнэн, ыллыыр-туойар аламаҕай ыччатынан, уһук хоту кыраайга коммунизм сырдык идеалларынан кынаттанан айар-тутар хоһуун дьонунан айхаллыы көрсүбүтэ.

Нина Никотина, Галя Сидельникова, Оля Бирюкова сүрэх илдьитинэн талан ылбыт идэлэригэр оройуон киннигэр сиэстэрэлиир буолбуттара.

Балыыһа. Маган халаатын кэтэн, Галя аргыый үктэнэн палатаҕа киирэр. Ыарыһахтар киниини сүр эрэмньилээхтик көрөллөр. Буолумуна да, өлөр өлүү айаҕыттан күн сирин күлүмнүүр сырдыгар советскай медицина өрө тардар. Ийэ дойдубут уһуйан таһаарбыт эмчиттэрэ хас биирдиибитигэр олохпутун иккистээн эргитэллэр. Бу эдэркээн нуучча кыргыттара дьоннор ыараханнык ыарыйдахтарына төһөлөөх ыксыылларый. Ол иһин да бииргэ үлэлиир табаарыстаттан сүбэлэтэллэр.

—Ыараханнык ыалдьан киирбит киһибит үтүөрэн, дьиэтигэр таҕыста,—Нина дьүөгэлэриниин үөрүүтүн үллэстэр.

—Били үнүрүүн соһумардык ыалдьыбыт оҕобут үтүөрбүтэ. Ийэтэ А.С. Саввиноваҕа, М.А. Кузнецовка махтанан „Сардаҥаҕа“ суруйбут. Ийэ барахсан үөрүүтэ, махтала төһөлөөх күндүнүй,—Оля бүгүн истибит сопунун кэпсиир. Кини арылхай хараҕар көстөн кэлэр Өлөөҥнө атаарбыт үтүөкэн күннэрэ. Комсомол райкомун, культура оройуоннааҕы отделын тэриллиилэринэн ыытыллыбыт биэчэрдэргэ балыыһа коллектива иккис мнэстэни ылла. Киниилэр санаан ахтан аһаллар кынаттарын үүнэрбит училищеларын, доҕотторун, дьоннорун.

Дьэс алтанныы кытарбыт плитаҕа эмтиир араас прибордар оргуйан итии паарынан өрүтэ уһууралар. Сарсын кыргыттар кылбаара ойон тахсар күнү көрсө киһи олоҕун көмүскэлин фронугар киириэхтэрэ.

И. ИГНАТЬЕВ.

Үчүгэй сонуннар

Бу ыйы 8 күнүгэр культура оройуоннааҕы дьиэтигэр саҥа тэриллибит хоровой общество маҥнайгы тэрээһин конференцията буолан ааста. Онно райсовет исполкомун культураҕа отделын сэбиэдиссэйин М.А. Анисимова дакылаата дьүүлүллэһиллиннэ.

Дакылаат сүнньүнэн кэпсэтиигэ культура оройуоннааҕы дьиэтин художественнай салайааччыта А. Петрова, райсовет иһинээҕи маҥнайгы сүһүөх комсомольскай тэрилтэ секретара С. Захаров, баянист В. Захаров, ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара К. Старостин кытыннылар.

Конференция туһааннаах ууруллубут ылынна, оройуоннааҕы хоровой общество бырабылыанньатын 7 киһиттэн талла, итиэннэ хоровой общество республикатааҕы иккис конференциятыгар делегатынан А. Петрованы биир санаанан быыбардаата.

★

Маҥнайгы сүһүөх комсомольскай тэрилтэ (секретара С. Захаров) үчүгэй ис хоһоонноох, саҥа формалаах, кэрэхсэбиллээх ыччат субботатын ыыппытын иһин маҥнайгы миэстэни ылан, ЫБСЛКС райкомун көмө сылдьар вымпелын ылар чиэстэннэ. Иккис миэстэҕэ оройуоннааҕы балыыһа комсомольскай тэрилтэтэ (секретарь В. Городецкая), үһүс миэстэҕэ райпо уонна электростанция комсомольскай тэрилтэлэрэ (секретарь А. Аммосова, Е. Павлов) тигистилэр.

Биһиги корр.

СЭЛИЭННЬЭНИ КИҺИ БИЛБЭТ БУОЛЛА

Хайалаах Аджария! Кини Советскай былаас сылларыгар киһи билбэт буола кубулуйда. Чэй плантацияларынан, виноградниктарынан уонна фруктовай садтарынан сабыллыбыт хайалар сирэйдэригэр үчүгэй оҥоһуулаах бөһүөлэктэр үүнэн таҕыстылар. Урукку буор тутуулаах самнаспыт сэлиэнньэлэр оннуларыгар билиҥни саҥа дьиэлэр үүннүлэр.

Биэрэктэн Кеда сэлиэнньэҕэ диэри 40 километр. Онно революция буолуор диэри туох баарай? Ол туһунан сэлиэнньэ кырдьаҕас олохтоохо 87 саастаах Сулейман Беридзе үчүгэйдик өйдүүр. Быраҕыллыбыт сэлиэнньэ сүүстэн тахса таас дьиэлээх бөдөҥ бөһүөлэккэ кубулуйда.

Урут ыардык олорбуттара. Бааһынайдар күн тахсыаҕыттан киириэр диэри үлэлиилэрэ да, син биир аччыктыыллара. Кыраһыын ыла Батумига сатыы бараллара. Билигин Кедаҕа 3 тыһыынчаттан тахса электроточка, хас биирдии дьиэҕэ радио баар. Сотору сэлиэнньэҕэ телевизордар күөх экраннара умайыахтара. Урут оройуоҥҥа бүтүннүү-түгэр биир фельдшер үлэлиирэ, оттон билигин сэлиэнньэҕэ хирургическай, терапевтическай, оҕо сытар отделениелардаах балыыһа баар.

Тыа сирин олохтоохторун көрдөбүлларэ муҥура суох үүннэ. Урукку сэрэмээттэн тигиллибит „лаптилар„, куруубай түү таҥастар аны таҥныллыбатбуоллулар. Билигин маҕаһыыҥҥа аҥардас сатаҕай таҥас уонтан тахса көрүҥнэрэ бааллар. Колхозтаахтар холодильниктары, таҥас сууйар массыыналары, радиоприемниктары атылаһаллар.

Кедаҕа кэтит экраннаах кинотеатр, улахан Культура дьиэтэ баар буолла.

Урут сэлиэнньэҕэ кинигэ диэн тугун билбэттэрэ. Билигин сельскэй библиотека 19 тыһыынча кинигэлээх. „Колмеурне“ хаһыат тираһа—2.200 экземпляр.

Колхоз дохуота сылтаннасыл ахсын үүнэр. 1966 сылаахха виноград үүннэрээчиләр өлгөм үүнүүнү хомуйбуттара.

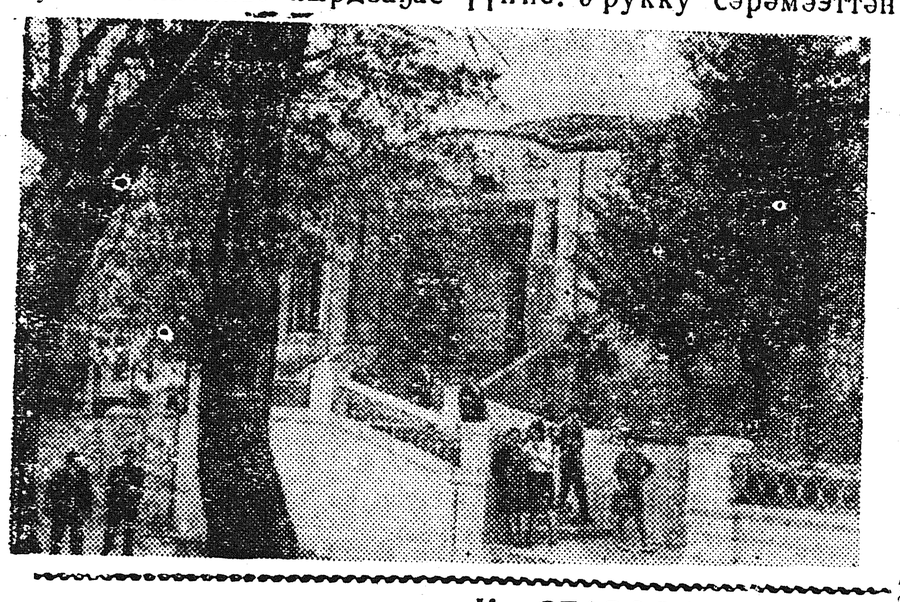

СНИМОККА: уҥа диэки—Кеда балыыһатын операциялыыр хоһугар. Операцияны хирург Нодари Мхаидзе оҥорор. Хаҥас—Кеда сэлиэнньэтинээҕи Культура дьиэтэ.

ССТА фотохрониката.

К. СТАРОСТИН

ЫЧЧАТ ЫСТААДАТЫГАР

1957 сыл. От ыйа. Оччолорго Степан комсомол чилиэнэ төрөөбүт колхоһугар хотуулаахтык үлэлии сырыттаҕына, „ССРС норуоттарын Москваҕа буолар фестивалыгар Саха сириттэн турист быһыытынан бараҕын. ЫБСЛКС обкомун секретара Кычкин.“ диэн телеграмма кэлбитэ.

—Дьэ бу миэхэ уһук хоту сир ыччатыгар улахан чиэс этэ, —Степан ол кэми күндүтүк ахтар. Киниләр Якутскайтан „Иссык-Куль“ теплохотунан Хотугу муустаах байҕалым маанылаах кыыһын-Өлүөнэ барахсаны өрө өксөйөн өр-өтөр гыммакка Осетровоҕа тиийбиттэрэ. Өлүөнэ эбэ хотун дьоллоох айаҥҥа туруммут ыччаттарын добун талыы хонууларынан, үрүҥ сотолоох лаглайаана хатыҥнарынан, чээлэй күөх сирэйинэн, номоххо туойуллар остуолба хайаларынан, күннүк сиртэн көҕөрөр мыраннарынан, кыталык аах кырдалларынан —күн иригэр баар сиэдэрэй симэҕинэн барытынан айхаллыы, атаара хаалбыта.

Степаны кытта бааллара: В.Н.Дохунаев, И.Г.Игнатьев, А.И.Михеев, М.П.Кочнев, эдэр литературнай талаанар Иван Гоголев, Гавриил Колесов. Саха сирин хоһуун хоодуот, айар, тутарыллыыр-туойар барыта 73 ыччата Ийэ сир тэбэр сүрэҕэр—оргуйбахтыыр, уоҕурбахтыыр Москваҕа тиийбиттэрэ. Москва. Киевскэй вокзал. Тыыннаах тырым оонньуур сибэкки тутуурдаах араас омук ыччаттара көрсүбүттэрэ. Киниләр ортолоругарЫБСЛКС Саха сиринээҕи обкомун бастакы секретара Е.Д.Кычкин баара.Саҕаламмыттара Москватааҕы умнуллубат улуу күннэр.

Онтон ыла эппит курдук уонча сыл кыналтаах мохсоҕоллуу биллибэккэ дайан ааста. Степан „Өлөөн“ совхоз тэриллиэҕиттэн ыла, таба иитэр ыстаадаҕа үлэлиир. Үс сыл оройуон чулуу табаһыта Х.И. Матвеев салайар ыстаадатыгар бостуунтаабыта. Сайыннары хаардаах самыырынан ыһыахтанар, сытыы туйахтаах бууратар таба тирэммэт дьулаакыр алыылардаах туундараҕа таба көрүүтүн-истинтин курдук уустук,эппиэттээх идэ мындыр ньымаларын Степан. төһөлөөх кичэйэн үөрэттэ этэй!

Оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ, совхоз салалтата эдэр эрчимнээх киһини ыстаада бригэдьиринэн анаабыта. Били этэргэ дылы, буруо таһаарынар биир коллектив салайааччыта буолбута. Сүгэ хоппотоҕун сүбэ кыайар. Степан сезоннааҕы, ыйдааҕы, нэдиэлэтээҕи, күннээҕи үлэлэрин бииргэ сүбэлэһэн оҥорор. Билигин бу ыстаадаҕа үксүлэрэ эдэр дьоннор, ыччат-комсомольскай коллектива. Степан Топоров—маамыктаҕа оройуон чемпиона, Вася Степанов Советскай армия кэккэтигэр буһан-хатан, ханнык да кытаанахтан чаҕыйбат. Оннооҕор Степан үс саастаах Васега табаны „куоттарбат“ маамыктаһыт.

Бу ыстаадаҕа Успур, Уйбаан курдук оройуоннара сайдарыгар үгүс сыраларын анаабыт ытык кырдьаҕастар бааллар.

—Ити аастыйбыт төбөлөөх кырдьаҕастарыҥ бу дойду сирин-уотун ааҕа билэллэр. Онон биһигини абырыыллар. Саҥа төрөөбүт тугуттарыҥ ити хааман баакыйалыыллар. Оттон сарсын көһүөххүн наада. Дьэ онно үчүгэй үктэлээх, өлгөм аһылыктаах сирдэри кырдьаҕастар ыйаллар, сирдиилэр,—Степан бэркэ астынан кэпсиир.

—Коляттан үчүгэй табаһыт тахсыыһы. Таба санаатын табара дьиктти. Быйыл 7-с кылааһы бүтэрдэ. Аны ыччат үөрэхтэнэрэ, сайдара эрэ кэрэх. Советскай былаас барахсан сирдээн иһиэ. Улуу Октябрбыт 50 сылын үлэҕэ бэлэхтээх көрсөргө кыһанабыт,—илэҥ буоллар эрэ Уйбаан араахы кэпсиир.

—Оҕобун үөрэттэрэ сатыам этэ. Идэлээх киһи буолан Өлөөнүгэр үлэлиэ,—Коля Кириллин аҕата Успур кэпсэтиигэ кыттар.

Сааскы үрүҥ түүннэр сир ийэни куустулар. Бу сыыыга ыстаада биригэдьиирэ Степан Степанов дьуһуурустубаҕа баран иһэр. Кини сүрэх илдьитинэн талбыт идэтин өссө баһылыырга дьулуһар. Дьулуһар олох уйгутун ханатыһарга.

ДОРУОБУЙА МУННУГА

Витаминнар

Маннык боппуруоһу куруутун биэрэлләр: кэнники сылларга ханнык саҥа витаминнар айылыннылар? Саҥа витаминнар тустарынан кэпсэтии мантан аллара аналлаахтык эрэ барыан сөп. Киниләр бүгүн аһыллыбатахтара, ол гынан баран медицинаҕа соторутааҕыттан туһанар буолбуттара. Ол иһин биһиэхэ барыбытыгар биллэр буолбатах.

Витамин В-15—организм кислородунан туһаныытын тупсарар уонна сыалар атастаһыларыгар актыыбынайдык кыттар. Кинини сыа атастаһыытын кэһниләринэн сибээстээх, ол иһигэр атеросклероз, ыарыларга тутталлар. Бу витамин үүнээйиилэр сиэмэлэригэр,ордук подсолнечника элбэх. Медицинскэй көрүүнэн сыаналаатахха сиэмэни хаҕылаан сиэһин куһаҕана суох. Өскөтүн дьоннор, ордук өй үлэтинэн дьарыктанааччылар табах тардыы уонна арыгыны иһии оннугар сиэмэни хастаан сииллэрэ буоллар, итиләр доруобуйаны эрэ харыстыахтар этиләр.

Бу бөлөх витаминнарга нервнэй система ис секреция быччаххайдарын үлэлэригэр олус улахан суолталаах пантотеновай кислота киирэр. Итинник витаминнан доруоһалар, быардар, бүөрдэр, сэлиэһинэй, горох уонна рис уотурбалара баайдар. Итиннээҕэр өссө киһини сөхтөрөр биир источник—тойон ыҥырыа сүмэһинэ (нектар). Итинэн тойон ыҥырыа мүөтүн суолтата быһаарыллар буолар. Бу витамин ис, тирии ыарыыларыгар уонна түүн киһи атаҕа умайыытын эмтиирлааҕ барахсан сирдээн иһиэ.

Е витамин туһунан кэпсиибит.Кини сибиинньэ иһин сыатыгар элбэх. 100 грамм сыаҕа бу вещество 50 миллиграмм баар улахан киһи күҥҥэ туһанар норматыттан 4 төгүлүнэн элбэх. Е витамин ис секрециялар элбэх быччаххайдарын үлэлэригэр сабыдыаллыыр. Норуот медицинатыгар сибиинньэ сыатын ситиһиилээхтик туттуу Е витамин элбэҕиттэн буолара чахчы.

И. РАСКИН.

КИЭР БУОЛУҤ, АРАБ СИРИТТЭН

Дойду үрдүнэн араб норуоттарын сиэрдээх охсуһууларын өйүүр миитиннэр буолуталаатылар. Советскай дьон, социалистическай дойдулар коммунистическай, рабочай партияларын уонна правительстволарын Израиль правительствота агрессиялааһыны тохтоппот уонна сэриилэрин эйэлэһии линнятыгар төттөрү чугуппат эбит буоллаҕына, социалистическай государстволар агрессорга соруннуулаах харданы биэрэргэ, араб дойдуларын норуоттарыгар туох наада буоларын оҥоруохтара диэн Израиль правительствотыгар сэрэппит сайабылыанньаларын өйүүллэр.

Москватааҕы химическай технология институтугар „Агрессияны тохтотуҥ“, “Илиҥҥитин киэр гыныҥ араб дойдуларыттан!“—диэн лозуннардаах миитин буолла. Миитин кыттыылаахтара сайабылыанньаны толору өйүүллэрин туһунан эттилэр.

Редактор Г. М. СЕМЕНОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР. Өлөөн бөһүөлэгэ, Октябрьскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—51

Өлөөн оройуонунааҕы типография Тахсар ахсаана 479 Сакааһын №-рэ 48